

- U19 -
ÉPÍTÉSZETELMÉLET
AZ ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSE

Dr. Tiderenczl Gábor
Sprok Attila

Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki Kar,
URBANISZTIKA Tanszék

2008

Bevezetés

A következő téma az építészetelmélet tárgykörén belül az építészeti alkotás módszertani fejlesztésével foglalkozik. Ezen belül a tárgyalást az építészeti alapelvek érvényesülésére, az építészeti minőség mérhetőségére fókuszálja. Az építészeti minőség, érték viszont mindig szubjektív, számszerűen nehezen mérhető. Mégis, egy-egy építészeti alkotás minőségét folyamatosan megítéljük, az építészeti terveket, pályázatokat szakmai zsűri értékeli. Ehhez az értékeléshez nyújthat segítséget egyfajta rendszerezés, ami az építészeti alapelvek érvényesülését szisztematikusan értékeli, ezáltal egy szakmai zsűri munkáját is objektívebbé teheti. A segédlet egy olyan „indikátorrendszer” mutat be, ami ehhez megfelelő segítséget nyújthat. A tárgyalt építészeti alapelvek érvényesülésére a XX. század jellegzetes épületei mutatnak példát. A példaként szereplő épületekhez minden egyes alapelv után kisebb kitérő elemzések tartoznak, melyek az adott alapelvnek való megfelelés könnyebb megítélését szolgálják.

Az építészeti minőség mérhetősége, az építészeti alapelvek érvényesülése

Az építészeti alkotások módszertani fejlesztésénél lényeges kérdés az építészeti alapelvek megfelelő érvényesülése, illetve hogy miként lehet mérni, illetve értékelni az építészeti minőséget.

Az ÉMI Kht koordinációjával 2002. év elejétől indult a *CRISP (Construction and City Related Sustainability Indicators = Építés És Város Vonatkozású Fenntarthatósági Indikátorok)* európai tematikus hálózathoz kapcsolódó program „a fenntartható építés hazai indikátor rendszerének kidolgozása” címmel, amit az U-6 témakör ismertet. A program célja a fenntartható építés hazai indikátorainak gyűjtése és rendszerezése, és a 12 témakör egyike a „Kulturális örökség és esztétikai minőség az építészetben” volt. A témakör alapvető kérdése, hogy miként lehet mérni az építészeti minőséget, az építészeti alapelvek érvényesülését.

Dr. Kunszt György javaslatot tett az „**építészeti minőség**” **indikátor rendszerének** kidolgozására. A rendszer indikátorai (Dr. Kunszt György és Dr. Tiderenczl Gábor javaslatai) D. S. Capon rendszerezése alapján (David Smith Capon. *Architectural Theory*. John Wiley & Sons, 1999) a XX. század **építészetelméletének** alapvető elveit foglalják össze. Cél egy olyan

mérce felállítása volt, mely segítségével épületek, alkotók vagy építészeti irányzatok **építészeti-esztétikai minősége** értékelhető, illetve meghatározhatók az **építészeti kritika** elvi szempontjai.

A Capon által lefektetett alapelvek kiindulópontját a Vitruvius (i.e. 1. század) által lefektetett kritériumhármasság adja, amely az épületek „jóságának” alapvető kritériumaként a szilárdság (firmitas), a használhatóság (utilitas) és a tetszetősség (venustas) együttes kielégítését tekinti. A mai korban ezen kritériumok vizsgálata nem elegendő a megfelelő értékeléshez. Az épületekkel szemben támasztott műszaki követelményeket például nem elég a „szilárdágra” redukálni, hiszen olyan követelmények kerültek előtérbe, mint az energiatakarékosság, a tűzvédelem, a fenntarthatóság, stb.

Capon a Vitruvius féle hármassággal a XX. század építészetelméletének következő hat kategóriáját állítja szembe: forma, funkció, jelentés (meaning), szerkezet (construction), kontextus és akarat (will). Megkülönböztetést tesz elsődleges és másodlagos kategóriák között és Vitruvius tévedése szerinte az volt, hogy hármasságával önkényesen válogatott a három elsődleges és a három másodlagos kategóriából fennálló hármasságból. A felállított alapelvekkel Capon a XX. sz. összes építészetelméleti irányzatának, vagyis a modern, a posztmodern és a neomodern mozgalmak összes érdemi szempontjának összefoglalására törekedett.

A CRISP-hez kapcsolódó programban felállított indikátorrendszer alapvetően az esztétikai minőséget hivatott értékelni az építészetben. A felállított hat alapelv azonban nem csupán esztétikai vonatkozású, aminek oka, hogy a funkcionális és műszaki követelményektől függetlenül nem lehet építészeti esztétikát tárgyalni. Az alapelvek használata segíti az építészeti kritika objektívabbá tételét és ennek alapján az építészeti etalonok kiválasztását.

A rendszerbe átvett hat építészeti alapelv a következő:

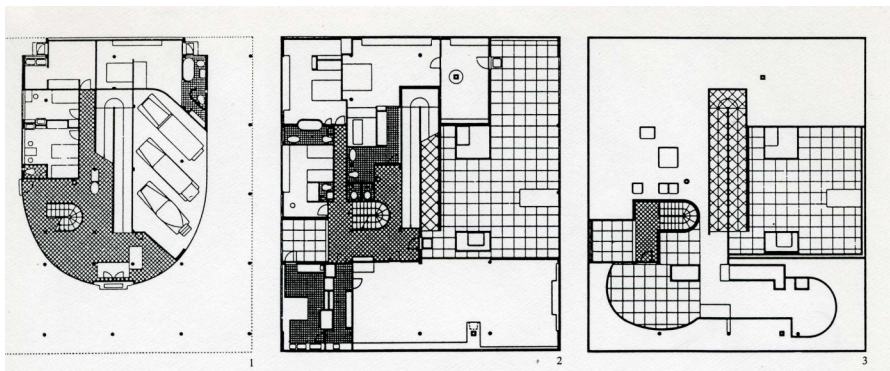
1. Forma tárgyilagossága (*Impartiality of Form*)
2. Funkció hatékonysága (*Efficiency of function*)
3. Jelentés integritása (*Integrity of meaning*)
4. Szerkezet kötelezettségei (*Obligation of construction*)

5. Kontextus tisztelete (*Regard for context*)
6. Szellem motiválása (*Motivation of spirit*)

1. Forma tárgyilagossága (Impartiality of Form)

A reneszánsz építészet a kört tekintette a legtökéletesebb, Istenhez hasonlóan nem részlelhajló formának. Corbusier és a klasszikus modern építészek különleges nyomatékkal hangsúlyozták a tiszta geometriai formák mellékízmentes erejét.

Az indikátor azt értékeli, hogy egy épület, illetve építészeti alkotás formai kialakítása mennyire mentes különböző részlelhajlásoktól (pl. holt ideák vagy divatos sablonok tekintetében), mennyire sallangmentes, illetve egyértelműen feladatorientált eredetiség követelményéhez ragaszkodva törekszik-e a teljes és egységes formaalkotásra. Cél az épületek egységes, tárgyilagos, feladatorientált formálása.

Villa Savoye, Poissy, 1929-1931

Építészek: Le Corbusier & Pierre Jeanneret

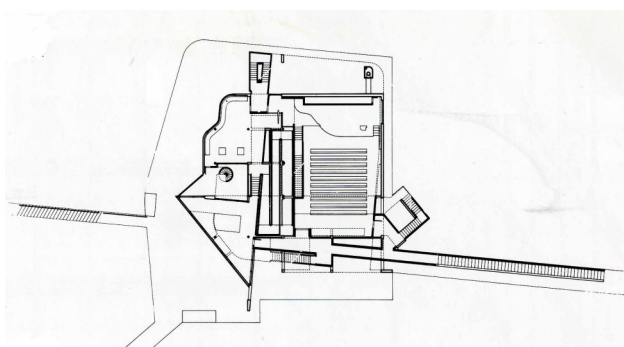
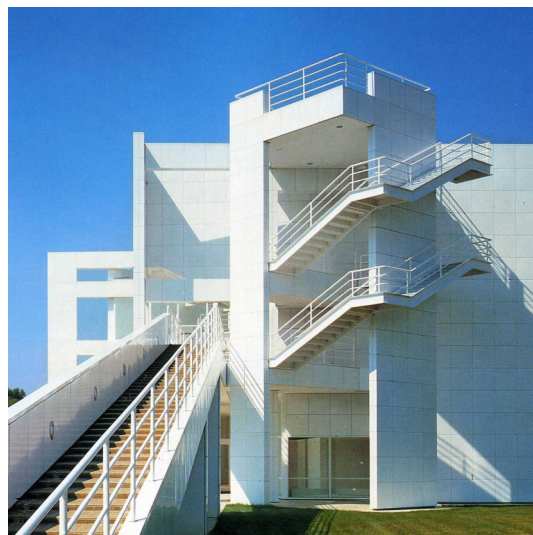
Le Corbusier „Lakógép” koncepciója jegyében számos – a kor építészetét meghatározó – épület született („L’Esprit Nouveau”), ahol kiemelt hangsúlyt kaptak a kényelmes fürdőszobák, a napfény, a hideg-meleg víz, a szabályozható hőmérséklet, élelmiszertárolás, higiénia, szépség és harmonikus arányok megteremtése, valamint az újszerű, de tiszta tömegformák alkalmazása („mesterien korrekt és a fény által összekapcsolt tömegek játéka”). Le Corbusier 1927-ben egy „alapvetően új esztétikát” alkotott egy ötponos program keretében, melynek lényegi elemei a pillérek, a tetőkert, a szabad (nyitott) alaprajz, a sávablak és a szabadon komponálható homlokzat voltak.

A Villa Savoye épületét Le Corbusier lábakra állította: az épület a föld felett lebegve a talajtól „implantált” a helytől gyökértelenné válik (doboz a levegőben). Az épület alatti hely felszabadul, a kert pedig a tetőn tetőterasz és tetőkert formájában ismételtelen megjelenik. A földszinten a modern térre jellemző izotropikus (minden irányban egyforma, homogén, végtelen) rendszert megjelenítő oszlopok és a szabadságot megtestesítő ívelt formák lendülete többször ütközik, ami konfliktust okoz. A konzolosan kinyúló épülethomlokzatnak nincs teherhordó szerepe, ami szabad kompozíciónak ad teret (a homlokzat tetszőleges vastagságú membrán). Az ablakokat sávablakként kialakítva elutasítja a hagyományos ablakokat (ezáltal a ház antropomorfizmusát), a homlokzaton végigfutva belülről

koreografált élményt, mozivásznyszerű képet ad a külvilágról. A fal megszűnik, végig lyukas paravánná változik, miáltal Le Corbusier a történelmi építészet legősibb elemét, jelképét dekonstruálja, ami a kint és bent differenciálódását szolgálta. A kint és bent határait a nappali eltolható üvegfala is lebontja. A modern ember nem ismer határokat, az örök mozgás, változás, térbeli és egyéb függetlenség az alapvető lételeme. Az ablak és az ajtó (szem és száj) megszűntetésével eltűnt a ház hagyományos arca és homlokzata. A fal funkciója már nem a térhatárolás, hanem a látvány korlátozása és bizonyos stratégiai pontokon az akadálytalan kilátás biztosítása. A hagyományos magastető szintén megszűnt létezni. Az oszlopokra emelt épület minden gyökértől elszakadt. Le Corbusier a lépcsőket folyamatos rámpákkal helyettesíti, az örökös mozgást hangsúlyozva. A rámpa miatt megváltozik a homogén teret befoglaló raszter. A dinamikus mozgás és a harmadik dimenzióban való szabad emelkedés az épület értelme, aminek végcélja a központi terasz (már kívülről belátva is a tetőn a kinti végcél, a kifelé vágyás fogalmazódik meg). Az épület egy összetett és ellentmondásos kor szellemét, világnézetét és kozmológiáját jeleníti meg.

Forrás: Peter Gössel & Gabriele Leuthäuser: Architecture in the Twentieth Century. Benedikt Taschen, 1991;

Klein Rudolf. Összetettség és ellentmondás a modern építészetben. Magyar Építőművészet. 1994/6

The Atheneum, New Harmony, Indiana, 1975/1979

Építész: Richard Meier

Richard Meyer az 1969-es CASE szimpóziumon bemutatkozó 5 new yorki („New York Five”) építész egyike, akik később a szikrázó fehér homlokzataikra utalva „The Whites” (fehérek) néven váltak ismertté (Peter Eisenman, Michael Graves, Charles Gwathmey, John

Hejduk és Richard Meier). Richard Meier hangsúlyozta, hogy a fehér felület a legalkalmasabb a fény-árnyék hatások, a tömegformák és kivágások hangsúlyozására, hagyományosan a tisztaság, világosság és tökéletesség szimbóluma. A modernizmus hagyományában gyökerező építészetében a fehér által válik tisztává az építészeti koncepció és a fehér emeli ki a vizuális forma erejét. Különös jelentőséget nyer mindez a falsíkokat és tömegeket elforgató és átmetsző építészetben. Richard Meier építésze 3 pár referenciakritériumon alapszik: program és helyszín; belépés és cirkuláció; szerkezet és épületburok. A környezet meghatározza azokat a tengelyeket és referencia pontokat, amire az épület reagál.

Az Atheneum épülete New Harmony turista információs központja, a városnéző programok kiindulópontja a város peremén, a Wabash folyó partján. Az épület feltöltésen épült, előadótermet és modellt kiállítóteret tartalmaz. Az épület hangsúlyos referenciavonalakkal utal a folyami kikötőhelyre, a város raszterére és a parkolóra. Az épület a város raszterével párhuzamosan helyezkedik el, amibe 5°-os szögben metsz bele egy hosszú lépcsőrámpa, ami a város történelmi épületeihez vezet. Ez a tengelyes elfordítás a belső térben is folytatódik. A nyugati bejárat feletti, 45°-os csúcsban végződő tekintélyes méretű falszakasz a parkolótól felvezető gyalogútra merőlegesen szerkesztett. A csatlakozó ívelt falszakasz a folyót idézi. A különböző megfigyelési pontokhoz vezető számos rámpa és lépcső hangsúlyozza az épületben való folyamatos mozgás szerepét. Az acél vázas épületet burkoló fehér mázas panelek mentén a fehér védőkorlátok az óceánjáró hajókra emlékeztetnek. A teljes épület több irányban nyitott, dinamikus és kristálytisztá.

Forrás: Peter Gössel & Gabriele Leuthäuser: Architecture in the Twentieth Century. Benedikt Taschen, 1991

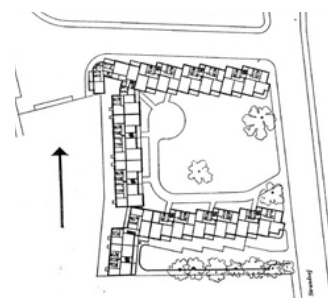
**„Casa Rotondo”, Medici ház, Stabio, 1980-1982
építész: Mario Botta**

Az épületet a tiszta geometriai formák alkalmazása, a hagyományos ablakok helyett nagyméretű üvegsávokkal áttört masszív, hengerformájú falfelület jellemzi. Az anyaghasználatban és részletformálásban, a téglakiosztás változatosságában magas mesterségbeli tudás mutatkozik meg. A nagy felületek erősítik a tömörszerű megjelenést. Botta számára az építészet a természet ellenpontja, a természettel való párbeszéd. A természet tiszteletének módját a vele való oppozícióban látja. Véleménye szerint az építészet mindig erőszakos beavatkozás a tájképbe, épületet nem lehet abba egyszerűen integrálni, az épületnek egy új egyensúlyt kell teremtenie.

Forrás: Peter Gössel & Gabriele Leuthäuser: *Architecture in the Twentieth Century*. Benedikt Taschen, 1991

2. Funkció hatékonysága (Efficiency of function)

A funkcionális és műszaki követelményektől függetlenül nem lehet építészeti esztétikát tárgyalni. Az indikátor az épületek funkció szerinti hatékonyságát, a rendeltetészerű használatnak való megfelelőségét értékeli. Cél, hogy az épületek a rendeltetéshez méltó építészeti - esztétikai minőséggel épüljenek, de a funkcionális követelmények hatékony kielégítését is egyúttal biztosítsák.

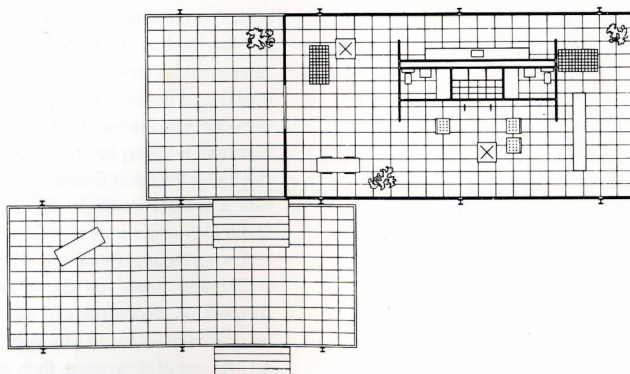
Bellevue housing (1932-37), Klampenborg, Dánia ***építész: Arne Jacobsen***

A nemzetközi funkcionalizmus személyes változata a modern korlátlan élet jegyében a klampenborgi tengerparton. Elegáns mediterrán modernitást sugároz, a fehér funkcionalizmus kitűnő példája, annak ellenére, hogy a szerkezet vakolt téglából és nem betonból készült. Három szárny épült, ahol a lépcsősen visszaugratott erkélyeknek köszönhetően minden lakásból kilátás nyílik a tenger felé. Az erkélyek az épület szervesen integrált részei (a korban általában homlokzathoz csatolt elemek)

3. Jelentés integritása (*Integrity of meaning*)

„Az épületeknek koruk tiszta jeleinek kell lenniük” /Mies van der Rohe/. Konkrét esetekben rendkívül nagy számú asszociációs szál kapcsolódhat egy-egy épülethez vagy épületegyütteshez, és a feladat ezeknek a szálaknak az olyan összevetése, amely ellentmondásmentes, harmonikus, és éppúgy kerüli az uniformizáltságot, mint az önkényes pluralizmust.

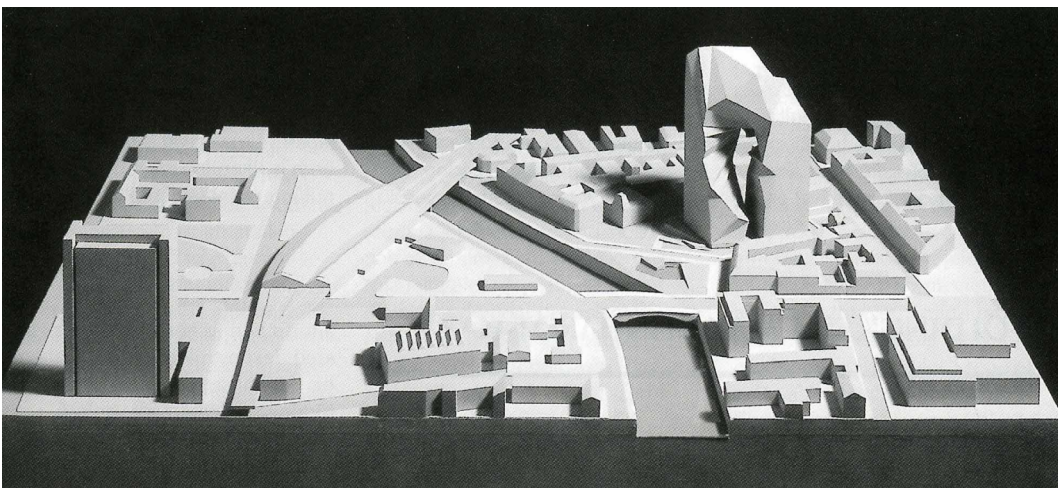
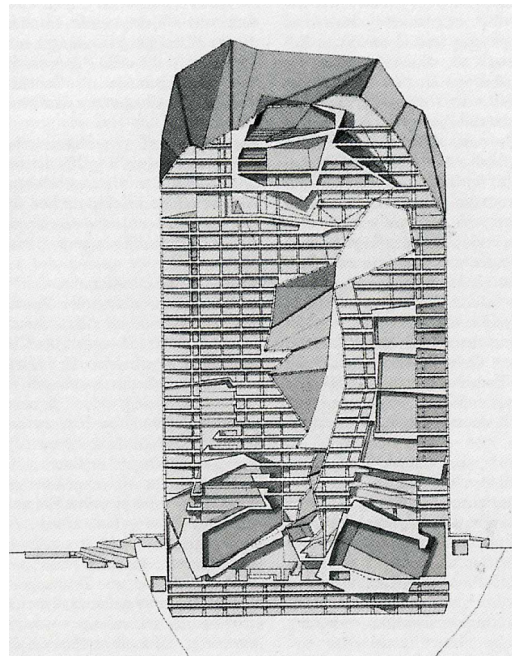
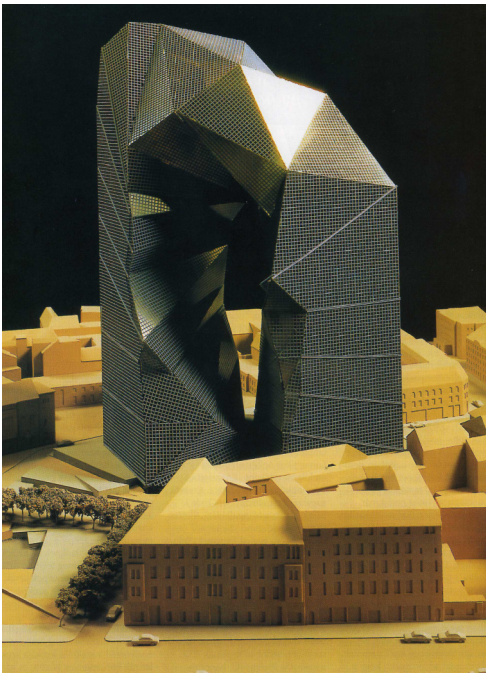
Az indikátor azt értékeli, hogy az épületek mennyire felelnek meg a korszellemnek, mennyire képviselik az adott kort jelként. Cél, hogy az épületek és épületegyüttesek megfelelő asszociációkat keltsenek, a városközpontok pedig egyaránt mutassanak a múltba és a jövőbe.

House for Edith Farnsworth, Plano, Illinois, 1946-1951
Építész: Ludwig Mies van der Rohe

A II. világháború utáni kortárs építészet reménytelenül kereste az identitását a korra jellemző közepszerű, szentimentális, populista formavilágban. Mies van der Rohe az iparosított épületek korában a vázas szerkezetű, függönyfalas felhőkarcolók tervezése mellett a sajátos pavilon megteremtésével került a figyelem középpontjába. A pavilon nála egy alátámasztás nélküli szabad belső tér, ami ideális formájában két síklemez között lebegő légtér. Ennek tökéletes megvalósítása a Farnsworth-ház. A lábakra állított épület egy folyó árterületén épült. Az alsó és a felső födémlemezket egyaránt 8 db fehér acél gerenda tartja. A teljes magasságban és szélességében körben üvegezett belső teret csupán egy faburkolatos belső mag tagolja, ami a fürdőszobát és a konyhát tartalmazza. A hálóteret szabadonálló gardrób szekrény választja el a belső tértől.

Forrás: Peter Gössel & Gabriele Leuthäuser: *Architecture in the Twentieth Century*. Benedikt Taschen, 1991

Max Reinhard-ház tervének mmodellje, metszete és környezeti modellje, Berlin, 1992
Építész: Peter Eisenman

Deleuze „folding” elmélete „mindent – a kozmoszt, az emberi lelket, a művészetet, a matematikát, sőt, az anorganikus vagy az organikus anyagot is – valami egyetemes és végtelenül differenciált” hajtogatás eredményeként értelmez. A Max Reinhard ház terve a „folding” elmélet Eisenman általi legmonumentálisabb építészeti adaptációja, a dekonstruktivizmus és a szakralitás bizarr megfogalmazása. A Berlin központjába tervezett gigantikus méretű multimédia központ a legszélesebb értelemben véve szolgálná a rekreációt és szórakozást (szálloda, sport, irodák, mozik, éttermek, stb.). A közel 50 emeletes felhőkarcoló komplexum tulajdonképpen 2 egymás mellett álló felhőkarcoló, melyek felső részükön egybeolvadnak és valamiféle lemezből hajtogatott óriási, apokaliptikus épületszörny képét keltik. „Az épületeknek koruk tiszta jeleinek kell lenniük”: elgondolkodtató, hogy a város centrumát egykor meghatározó katedrális fenséges megjelenését felváltó épület mit jelez a mai kor embere számára.

Forrás: Kunszt György – Klein Rudolf. Peter Eisenman – A dekonstruktivizmustól a foldingig. Akadémiai Kiadó, 1999.

4. Szerkezet kötelezettségei (Obligation of construction)

Ahogy a 2. pont is hangsúlyozza, funkcionális és műszaki követelményektől függetlenül nem lehet építészeti esztétikát tárgyalni. Corbusier azt mondta, hogy az építész mindenek felett mérnök, Wright viszont azt hangsúlyozta, hogy képzelőerő nélkül semmit sem lehet megoldani, Kandinszkij pedig az analitikus és a szintetikus erőfeszítések összekapcsolásának elengedhetetlenségéről beszélt. Hamraken szerint az építésznek át kell hidalnia azt a szakadékot, amely az emberi igények és a technikai lehetőségek között van.

Az indikátor egy általános összesítő értékelést (besorolást) ad a különböző szerkezeti teljesítmény követelményeknek (kötelezettségeknek) való megfelelés alapján (pl. energiahatékonyság, környezeti terhelés, tartósság, javíthatóság, cserélhetőség, stb.) Az indikátor azt értékeli, hogy egy épület az emberi igények kielégítése és az építészeti-esztétikai minőség biztosítása mellett milyen szinten tesz eleget a szerkezet kötelezettségeinek, a szerkezetekhez kötődő teljesítmény követelményeknek.

**„Napvitorlás”, Villa Dél-Németországban
Építész: Heßmerth Schindler**

Kint és bent összetartozása, kerti és belső lakótér szerves egésze és ezzel együtt, különösen a mi klímánkon, kényyszerű elválasztása mindig kihívás az építész számára. A természettel való egység szolgálatában született ez a német precizitással, szigorú geometriával, de kétségtelenül költői képzelettel megkomponált épület is. A különleges szerkezeti megoldásokkal készült épület a szerkezetekkel szemben támasztott „fenntarthatósági szempontokat is prioritásként kezeli ” (alacsony energiafelhasználás, megújuló energiák felhasználása, környezet-tudatosság, stb.).

Forrás: Átrium, 2007

**Családi ház, Dover, UK
Építész: Durbach-Block Architects**

A hetvenméteres sziklafal tetején emelt családi ház meglepő formájú felső szintje messze az óceán fölé nyúlik. Lentől lebegni látszik, fentről csodálatos panorámát nyújt. Szerkezetében a vasbeton, acél és üveg kombinációja a szabad formálás lehetőségét biztosítja.

Forrás: Átrium, 2007

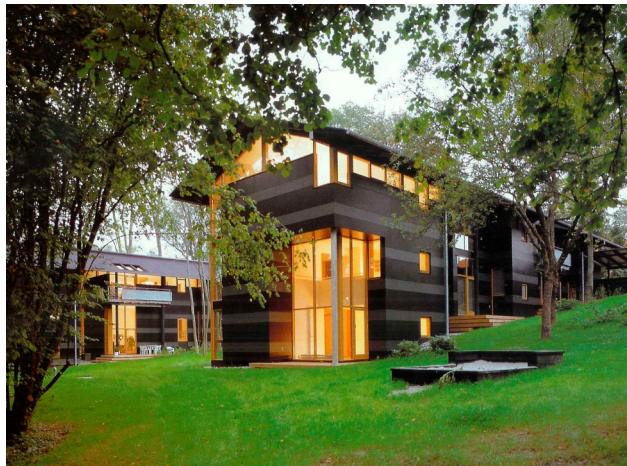
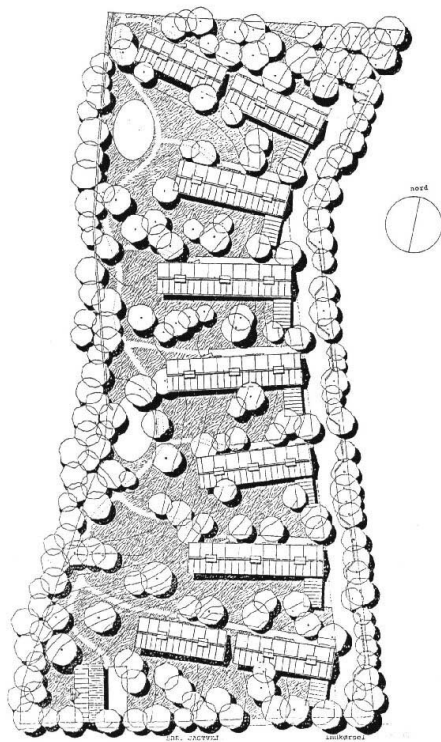
5. Kontextus tisztelete (Regard for context)

Egy épület, építmény vagy épület-együttes meglévő természeti, épített és társadalmi környezetbe, város vagy településképbe, illetve a város vagy településfejlesztési koncepcióba való illeszkedést több pontban is lehet vizsgálni, így például:

- a.) funkcióban;
- b.) telepítési elvével;
- c.) léptékével, tömegével és formai kialakításával;
- d.) arányrendszerével;
- e.) anyaghasználatával;
- f.) építészeti stílusával, megjelenésével;
- g.) külső elemeivel (világítás, kerítések, rácsok, korlátok, stb.)

Capon ebben a témában kiemeli a társulási készség erényét, mások megbecsülésének szükségességét, egyidejűleg hangsúlyozva az emberi és a fizikai kontextus jelentőségét. Emocionális viszonyoknak kell létrejönnie az épület lakói, használói és a városi környezetben élő emberek között, és közösen kell szolgálniuk megkapó városképek létrejöttét és megőrzését. A kontextusban élés megkívánja az épületben és a környezetében élő emberek jelenlétének érzékeltetését a környezetben járók és a lakók számára, akár kis lakó-, akár nagy középületekről van szó. Az előbbi esetben az intimitást kell érzékeltetni, az utóbbiak esetében a bennük helyet kapó közösségi megmozdulásokat. Ez adja meg a jelentőségét a modern üvegfal-technikáknak, amelyek segítségével vizuálisan találkozhat a belső és a külső élet. A kontextus érzékelését az épületek tömege, a horizontális és vertikális építészeti és közlekedési motívumok, a megvilágítás mind-mind segíti.

Az indikátor azt értékeli, hogy egy épület, építmény vagy épületegyüttes mennyire van harmóniában természeti, épített és társadalmi környezetével, mennyire illeszkedik a meglévő természeti és épített környezetbe, város vagy településképbe, illetve a város vagy településfejlesztési koncepcióba.

***Dianas Have (1992) H•rsholm, Dánia
építész: Vandkunsten.***

A nyújtott lakóépületekből álló együttes egy erdei tisztás hangulatát idéző természetes tájba illesztés kitűnő példája. Az utca felől a látkép egy falura emlékeztet, az autóbeállók és a raktárak ennek mentén sorakoznak (közös és közösségi területek határa). Az épületek a lejtőhöz csökkenő padlómagassággal illeszkedve futnak lefelé K-Ny irányban; míg az ereszvonala azonos szintben maradva - a drámai folyamatos nyeregtetővel és kapcsolódó ablaksávval együtt - hangsúlyozza és ellenpontoszza is a lejtőt. (A keleti épületvégeken 2, a nyugatikon 3 szintes magán bérlakások.) A keresztirányú átjárók is összefogják a helyszínt és a 41 lakást (számos típus). A megtartott jellegzetes fák, a faszerű oszlopok, a házak formája és könnyedsége, a homlokzatnyílások kötetlensége, az eternit burkolat fekete és meleg szürke színe és a házak közötti összefüggő közös zöldterület mind hozzájárulnak a különösen nyugodt atmoszféra megőrzéséhez.

Forrás: Living Architecture, 1993/12

Frigiliana, Andalúzia, Spanyolország

Az egységességében megőrzött településkép példája

Épületfelújítás és átalakítás
építész: Mogens Breyen

Az élő településszövetbe való illeszkedés példája

Forrás: Living Architecture, 1993/12

Porvoo, Finnország

A település hagyományos favázas épületei és új lakóegyüttesének kialakítása

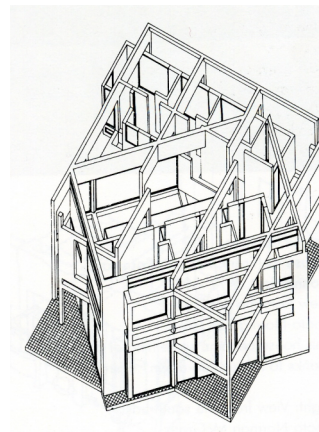
A településkarakter a település szerkezetének, az épített elemek rendszerének helyi sajátosságait hordozza. Jelenti az utcák, terek hálózatának a sajátos struktúráját, a telkek beépítési jellegét, az épületek formálását, egymáshoz való viszonyát, egészen a házakon megjelenő részletformákig. A példa azt mutatja, miként illeszkedik egy új beépítés a hagyományos településkarakterhez.

Fotó: Tiderenczl G.

6. *Szellem motiválása (Motivation of spirit)*

Corbusier hangsúlyozta, hogy a legátfogóbb standardizálás esetén is helyet kell adni a művészet szellemének. Számos építészettörténeti korszak neves emlékei tanúsítják, illetve a XX. században is számos neves építész - mint például Gropius vagy Mies van der Rohe - kiemelte a spirituális fontosságát az építészetben. E. N. Bacon *Városok tervezése* c. művében arról beszélt, hogy az eleven emberi akarat és civilizációnk legmagasabb aspirációinak tényleges érvényesítésére, gyakorlására van szükség. Azok az épületek, amelyek megmozgatják az emberi szellemet, rendszerint a nagyságukkal és magasságukkal is hatnak, a fenséges azonban elidegenedést keltően embertelenné is válhat, ha nincsenek csatornái a bensőségeshez. A nagyság még a legintimebb szférákban is igény; jobb, ha egy lakásnak egy határozottan nagy, és két csupán kicsiny szobája van, mint három azonos, közepes méretűje. Nem szabad megtűrni a derékszögű formátumok uniformitását: Corbusier görbült tereket is plántált az épületeibe, Eisenmann pedig nem egyszer szögelfordulásos második térráccsal dekonstruálta az első uniformitását. Esetenként egy gesztus torzításával érhetünk el kihívóan inspiratív hatást. Nagy művészet gyakran azzal inspirál, hogy szembe fordul intézményesített kultúránk elfogadott hiedelmeivel, városainknak és épületeinknek azonban alapvetően azokat az ideálokat kell tükrözniük, amelyeket a legnagyobb értékeinknek tartunk.

Az indikátor azt értékeli, hogy egy épület, építmény vagy épületegyüttes építészeti kialakításában mennyire érvényesül a művészet szelleme, az építészet spirituális, szellemi motivációt nyújtó karaktere.

House III. Miller House, Lakeville, Connecticut, 1969-1970
Építész: Peter Eisenman

A szögelfordulásos második térráccsal dekonstruált első térrács: 2 azonos, egymásban lévő kocka, 45°-os elforgatással. A 45°-os összemetsződések szokatlan, bizarr alaprajzokat, illetve (esetenként antifunkcionalista) tereket eredményeznek. Az egyik kubus kijjebb tolása által azonban összemetsződés nélküli terek is keletkeztek. A raszter kimozdítása a kételyekkel teli kor megjelenítése az építészetben.

Forrás: Peter Gössel & Gabriele Leuthäuser: Architecture into the Twentieth Century. Benedikt Taschen, 1991

Szicklára épült nyaraló, NSW, Ausztrália (2000)

Építész: Harry Seider & Associates

A sziklaperemén kinyúló épület a „heroikus modernizmus” példája. A ház a globális kultúrát és technológiát és a helyi hatásokat egyaránt megjelenítve drámai hatással lebegni látszik a sziklacsúcs felett. Az íves tetősíkok hullámvonalban fedik az épületet. Az épület a morfológiailag tagolt terület karakterét megőrizve illeszkedik a különleges terep adottságaihoz.

Forrás: Architectural Review, July 2001.

Felhasznált irodalom

- David Smith Capon. Architectural Theory. John Wiley & Sons, 1999
- Klein Rudolf. Összetettség és ellentmondás a modern építészetben. Magyar Építőművészet. 1994/6
- Peter Gössel & Gabriele Leuthäuser: Architecture in the Twentieth Century. Benedikt Taschen, 1991
- Kunszt György – Klein Rudolf. Peter Eisenman – A dekonstruktivizmustól a foldingig. Akadémiai Kiadó, 1999.
- Charles Jencks. Architecture Today. Academy editions, London, 1989, 1993.
- Living Architecture, Architectural Review, Átrium c. folyóiratok